

Marinaleda Espekulazioarekin amaitzeko eredua?

Marinaleda ez da Sevillako herri arrunt bat. Bertako biztanleek, gehienak jornalariak, Andaluziako lur-jabe handien aurkako gerra abiatu zuten duela 35 urte, baita neurri handi batean irabazi ere. Okupazioak, gose-grebak, tren-zerbitzuen mozketak eta bestelako ekintzak eraman zituzten aurrera, biltzar-bidez etengabe adostutakoari jarraiki. Borrokaren helburua argia zen: lurra lantzen zuenarena izatea.

Unai Fernandez de Betoño °

Gako-hitzak:
biltzar-bidezko politika,
ezkerreko hirigintza,
autoeraikuntza,
Marinaleda

Lana lortzeko borroka

1930eko katastroko datuen arabera Infanterriko dukeak 17.171 ha lur zituen Espainian; Marinaleda ondoan, hain zuzen ere, 1.200 ha-ko latifundio bat, El Humoso izenekoa. 1985-1991 urteen bitartean herriko jornalariak, Juan Manuel Sánchez Gordillo alkatea gidari, behin eta berriro okupatu zuten. Andaluziako Juntak, 1992ko Sevillako nazioarteko Expoaren atarian, mobilizazioekin amaitzeko dukearen lursaila desjabetzea erabaki zuen —haren merkatuko balio osoa ordainduz, gaia askotan saihesten bada ere—, Marinaledako herriari lagapen moduan emateko. Lehorreko latifundioa izatetik jornalarien kooperatiba batzuek kudeatutako lursail ureztatua izatera igaro zen El Humoso bost urtetan, eta gaur egun herriko zein inguruetako ia 500 jornalari egiten duten lan bertan. Marinaledako biztanleria aktiboaren % 70eko langabezia zegoen 1979an eta enplegu ia osoa krisi ekonomikoa hasi baino lehen. **Andaluziako Estatistika Institutuaren arabera Marinaledako langabezia tasa % 7 ingurukoa izan zen 2009an; aldi berean, Andaluziaren batez bestekoa, ia % 30ekoa.**

Etxebizitza lortzeko borroka

Beste udalerrri batzuetan ez bezala, Marinaledan ez da neurri-gabeki eraiki, eta egin diren etxebizitza berrien % 90 modu berezi batez sustatu dira: autoeraikuntzako programa baten bidez. Askok uste dutenaren kontra, ordea, programa hori ez da Marinaledako Udalarena, baizik eta Andaluziako Juntarena; kontua da Marinaledan gogo —eta baliabide— handiagoz aplikatu dela, emaitza oparagoak erdietsiz.

Autoeraikuntzako programa, hortaz, Andaluziako Juntak jarri zuen indarrean 1988an, martxoaren 23ko 120/1988 Dekretuaren bidez, babes publikoko etxebizitza merkeak sustatzeko eta langabeak eraikuntzaren ogibidean hezteko helburu bikoitzarekin (1). Familia parte-hartzaileek ezin zuten 12.000 euro baino gehiago irabazi urtean (2). 10 eta 25 etxeren arteko promozioak eraikitzea eskatzen zuen programak eta, haren ezaugarrien ondorioz, bi solairuko familiabakarreko etxe elkarri atxikia izan zen promozio gehienetan aukeratutako etxebizitza-tipoa. Autoeraikitzaileen arteko lankidetzak sustatzeko, gainera,

programak eskatzen zuen eraikuntza amaitu arte ezin zela jakin zein izango zen bakoitzaren etxea. Autoeraikuntzakoak izanagatik, proiektuak arkitektoek eginak ziren, jakina, gehienetan lehiaketa publikoen bidezko esleipena tarteko. Andaluziako Junta arkitektura-proiekturako, obra-zuzendaritzarako eta kudeaketarako gastuen kargu egiten zen, baita materialetarako gastuen kargu ere, azken horretarako metro koadro erabilgarri bakoitzeko 260 euro ordainduz (3). Orduan, familiek berek eraikitzen bazuten eta Juntak proiektua eta materialak ordaintzen bazituen, etxeen jabe izateko —jabego-erregimenean esleitzen ziren eta— zer geratzen zitzaien ordaintzeko? Argi dago erantzuna: lurzorua, eta hura hornitzeko urbanizazioa.

Marinaledan lurzoruaren gastua ere ezabatu zuten ekuaziotik, autoeraikitzaileei lagapen moduan doan emanez. Lurzorua, hortaz, norbanakoen jabego-erregimenekoa izan ordez, udalarena da, kolektibitatearena. Dagoeneko mota honetako 350 etxe baino gehiago eraiki dira udalerrian eta, programa jada bukatu den arren, beste 25 sustatzeko baimen berezia eman die Juntak. Bakoitzak 90 m² eraikiak ditu, baita 100 m²-ko patio bat ere, etorkizunean hedapenak egin ahal izateko. Etxeak ezin dira saldu, soilik seme-alabei oinordetu. Horrexegatik egin da hain famatu Marinaledako etxebizitza-politika: hilean 15 euro soilik ordaintzea erabaki zutelako biltzar bidez autoeraikitzaileek.

Ereduaren egokitasuna

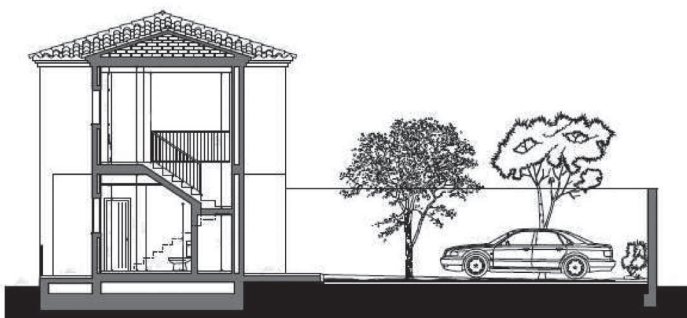
Marinaledako esperientziari egotzi zaio andaluziar guztiek diruz lagundutako eredu jasanezina dela. Hilean hain gutxi ordainduz, gainera —15 euroko kuota urbanizazio-gastuak estaltzeko eta Juntak aurreratutako diruaren zati bat itzultzeko da—, oraindik ez dago jornalari bere etxea guztiz ordaindu duenik, programa duela 23 urte indarrean jarri bazen ere. 1979tik Marinaledako alkate denak, berriz, ozen esan du *bere* eredua arras esportagarria dela, baina ez dela egiten etxebizitzaren arazoa ez delako benetan konpondu nahi, espekulazitaileen interes ekonomikoengatik. Sánchez Gordillorentzat lurzoru urbanizagarri guztiek publikoak izan beharko lukete. Horrela, espekulazioarekin behingoan bukatuko litzateke. *“Ez dugu luraren jabegorik nahi, baizik eta haren erabilera bizirik guztinarako”* esan izan du.

(1) DÍAZ. 2008:301
(2) ICOPT. 1999:52. artik.

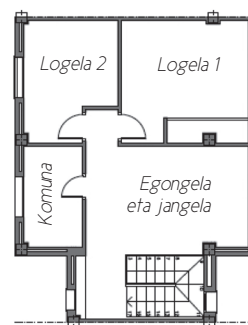
(3) COPT. 1999:54. artik.

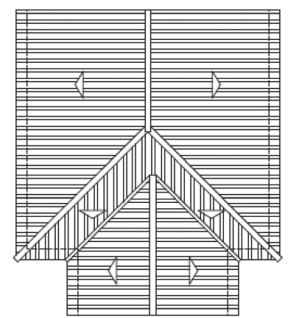
Argazkia: Stand Alone Complex.

Sekzioa

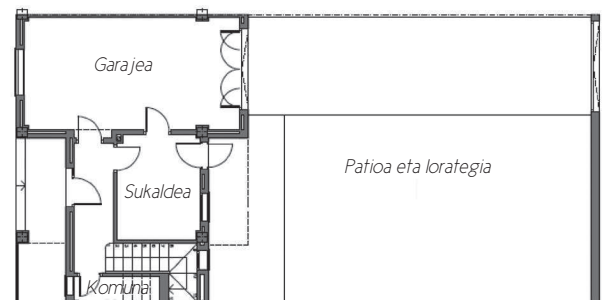
Lehen solairua

Estalkia

Alfxaerak

Behe-solairua

Pepa Dominguez Marinaledako udal-arkitektoak emandako planoak

Azalera-eskubidea da, hortaz, Marinaledako ereduak aldarrikatzen duen jabegoko —edo, hobeto esan, erabilerako— erregimen mota. Lastima eskubide erreal horrenganako baskongadoon fedea minimoen azpitik egotea 2010eko uztailan Eusko Jaurlaritzak hartutako erabaki zalantzarria eta gero (4), zeinaren bidez babes ofizialeko azalera-eskubideko ia 12.000 etxebizitzaren lurzoru publikoa salmentan jarri baitzuen. “*Sekulako aukera da herritarrek etxebizitzari egonkortasunez entsi diezaioten eta azalera-eskubidearen titular izateak dakarren segurtasun eza desagertadin*” ziurtatu zuen Iñaki Arriola sailburuak, salmenta publiko egin zuenekoan (5). Bada, antza, herritar horien % 80ri ez zaio hain zalantzarria iruditzen bere egoera, Etxebizitza Sailak 2.400 erosketa-eskara bakarrik jaso baititu (6). Apika, Marinaledako ereduak uste baino hobeto txertatuko litzateke gurean ere.

(4) ETXEBIZITZA, HERRI LAN ETA GARRAIO SAILA. 2010.

(5) Noticias de Gipuzkoa. 2010-7-21. Egileak itzulia

(6) Gara jeak eta lokalak zenbatu gabe (www.parlamento.euskadi.net/irud/09/00/017452.pdf)

Bibliografia

COPT – JUNTA DE ANDALUCÍA (1999): *DECRETO 166/1999, de 27 de julio, por el que se regulan las actuaciones contenidas en el III Plan Andaluz de Vivienda y Suelo 1999-2002*. BOJA, Sevilla.

DÍAZ GARCÍA, V. J. (2008): *Participación ciudadana y vivienda. El programa de autoconstrucción de la Junta de Andalucía (1988-2007)*. ULPGC, Las Palmas Kanaria Handikoa. [doktorego-tesia]

ETXEBIZITZA, HERRI LAN ETA GARRAIO SAILA (2010): *Agindua, 2010eko uztailaren 21ekoa, babes ofizialeko hainbat etxe-bizitza azalera-eskubidean eraikita dauden EAEko Administrazio Orokorraren jabetzako lurzorua erosteko eskakizunak ezartzen dituenak*. EHAA, Gasteiz.

° Unai Fernandez de Betoño arkitektoa eta EHUko irakaslea da.